

คำวินิจฉัยของ นายประเสริฐ นาสกุล ประธานศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๓/๒๕๕๕

วันที่ ๑๘ มกราคม ๒๕๕๕

เรื่อง พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พุทธศักราช ๒๕๓๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ (กรณี นายโยชิมี ทานากะ จำเลยในคดีอาญาของศาลจังหวัดชลบุรี)

ศาลจังหวัดชลบุรีมีหนังสือ ที่ ขช ๐๒๐๐.๒๐๑/๘๖๓๖ ลงวันที่ ๓๐ มีนาคม ๒๕๕๒ ส่งคำร้องของนายโยชิมี ทานากะ จำเลยที่ ๓ ในคดีอาญาหมายเลขดำที่ ๖๖๓/๒๕๓๕, ที่ ๑๑๐๕/๒๕๓๕ และที่ ๑๒๒๗/๒๕๓๕ ระหว่างพนักงานอัยการจังหวัดชลบุรี โจทก์ นายสมชาย นนท์สาย จำเลยที่ ๑ กับพวก รวม ๖ คน เป็นจำเลย เรื่อง ชนบัตรปลอม ซึ่งจำเลยที่ ๓ ยื่นต่อศาลจังหวัดชลบุรีอ้างว่า เรือนจำกลางจังหวัดชลบุรีปฏิบัติต่อตนขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ ศาลจังหวัดชลบุรีจึงมีคำสั่งให้ส่งคำร้องของจำเลยที่ ๓ ดังกล่าวต่อศาลรัฐธรรมนูญ

ข้อเท็จจริงที่ได้จากการพิจารณา

นายโยชิมี ทานากะ หรือนายฮาซาชิ คาสึโนริ จำเลยที่ ๓ ในคดีอาญาหมายเลขดำที่ ๖๖๓/๒๕๓๕, ที่ ๑๑๐๕/๒๕๓๕ และที่ ๑๒๒๗/๒๕๓๕ ระหว่างพนักงานอัยการจังหวัดชลบุรี โจทก์ นายสมชาย นนท์สาย จำเลยที่ ๑ กับพวก รวม ๖ คน เป็นจำเลย เรื่อง ชนบัตรปลอม ยื่นคำร้องต่อศาลจังหวัดชลบุรี เมื่อวันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๕๒ อ้างว่า จำเลยที่ ๓ ไม่ได้ได้รับความเป็นธรรมจากการถูกตีโซ่ตรวนที่ขื่อทำน้ำหนักมากตลอดเวลา ๒๔ ชั่วโมง ในระหว่างถูกคุมขังเป็นเวลา ๒ ปี ๔ เดือนมาแล้ว ทั้งๆ ที่ศาลยังมิได้พิพากษาว่า จำเลยที่ ๓ มีความผิดตามฟ้อง ซึ่งการถูกกระทำดังกล่าวขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔ มาตรา ๖ มาตรา ๓๐ และมาตรา ๓๓ (ศาลจังหวัดชลบุรีอ่านคำพิพากษาเมื่อวันที่ ๒๓ มิถุนายน ๒๕๕๒ เป็นคดีหมายเลขแดงที่ ๓๐๘๔-๓๐๘๖/๒๕๕๒ โดยพิพากษายกฟ้องจำเลยที่ ๓ และให้ขังไว้ระหว่างอุทธรณ์)

รองผู้กำกับการหัวหน้าสถานีตำรวจภูธรตำบลพญา มีหนังสือ ที่ ขบ ๐๖๑๘.๑ (๕)/๓๕๓๑ ลงวันที่ ๑ เมษายน ๒๕๓๕ ถึงผู้บัญชาการเรือนจำกลางจังหวัดชลบุรีแจ้งว่า เจ้าพนักงานตำรวจ สถานีตำรวจ ฯ นำตัวนายทานากะ ฯ ผู้ต้องหาซึ่งเป็นคนร้ายสำคัญของประเทศญี่ปุ่นมาฝากขังไว้ ขอให้ผู้บัญชาการเรือนจำกวดขันรักษาความปลอดภัยเกี่ยวกับการหลบหนี การแย่งตัวผู้ต้องหา และอาหารที่จะฝากมาให้รับประทานในระหว่างที่ถูกควบคุม

ผู้กำกับการหัวหน้าสถานีตำรวจภูธรอำเภอเมืองชลบุรี มีหนังสือ ที่ ขบ ๐๑๑๘ (๒.๑)/๕๑๐๒ ลงวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๓๕ ถึงผู้บัญชาการเรือนจำกลางจังหวัดชลบุรี ขออายัดตัวนายทานากะ ฯ ผู้ต้องหาคดีร่วมกันฉ้อโกงทรัพย์ มีไว้และนำออกใช้ซึ่งธนบัตรปลอมที่รัฐบาลต่างประเทศออกใช้ ถูกคุมขังอยู่ในเรือนจำกลางจังหวัดชลบุรี และผู้ต้องหาติดังกล่าวจะต้องถูกนำตัวส่งกองตรวจคนเข้าเมืองเมื่อคดีถึงที่สุด

รองผู้กำกับการหัวหน้าสถานีตำรวจภูธรตำบลพญา มีหนังสือ ที่ ขบ ๐๖๑๘.๑ (๕)/๓๖๐๓ ลงวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๓๕ ถึงผู้บัญชาการเรือนจำกลางจังหวัดชลบุรี แจ้งว่า

(๑) เจ้าหน้าที่ตำรวจของประเทศกัมพูชาจับกุมนายทานากะ ฯ อายุ ๕๐ ปี สัญชาติญี่ปุ่น เมื่อวันที่ ๒๖ มีนาคม ๒๕๓๕ ข้อหาร่วมกันฉ้อโกง มีไว้และนำออกใช้ซึ่งธนบัตรปลอมที่รัฐบาลต่างประเทศออกใช้ และนำส่งพนักงานสอบสวนสถานีตำรวจภูธรตำบลพญาดำเนินคดี

(๒) พนักงานสอบสวนสถานีตำรวจภูธรตำบลพญานำตัวผู้ต้องหาพร้อมด้วยสำนวนการสอบสวนส่งพนักงานอัยการจังหวัดชลบุรี เมื่อวันที่ ๑ เมษายน ๒๕๓๕ และยื่นคำร้องขอฝากขังผู้ต้องหาครั้งนี้ ครั้งที่ ๑ ตามคดีหมายเลขดำที่ พ. ๓๕๖/๒๕๓๕ ลงวันที่ ๑ เมษายน ๒๕๓๕ มีกำหนดสิบสองวัน ศาลจังหวัดชลบุรีอนุญาตตามคำขอ และส่งตัวผู้ต้องหาให้เรือนจำกลางจังหวัดชลบุรีควบคุมตามระเบียบ

(๓) ผู้ต้องหาเป็นผู้ต้องหาสำคัญ และเป็นที่ต้องการตัวของต่างประเทศ ซึ่งจะมีการรับตัวไปดำเนินคดีในต่างประเทศ น่าเชื่อว่า จะหลบหนี จึงขออายัดตัวผู้ต้องหาไว้ หากจะมีการปล่อยตัวด้วยประการใด ขอให้เรือนจำกลางจังหวัดชลบุรีแจ้งให้สถานีตำรวจภูธรตำบลพญาทราบล่วงหน้า และแจ้งเจ้าหน้าที่ควบคุมผู้ต้องหาด้วยความเข้มงวด และระมัดระวังในการหลบหนีเป็นกรณีพิเศษด้วย

สถานเอกอัครราชทูตญี่ปุ่นมีหนังสือเลขที่ แอล.ซี. - ๐๕๘/๐๕ ลงวันที่ ๒๕ มกราคม ๒๕๕๐ ถึงผู้บัญชาการเรือนจำกลางจังหวัดชลบุรีว่า ได้รับการร้องทุกข์จากนายทานากะ ฯ ว่า ตั้งแต่เดือนธันวาคม ๒๕๓๕ ถูกเรือนจำใส่ตรวนตลอดยี่สิบสี่ชั่วโมง สถานเอกอัครราชทูตญี่ปุ่นได้สอบถามเรือนจำแล้ว ได้รับคำตอบว่า นายทานากะ ฯ เป็นนักโทษสำคัญจึงต้องใส่ตรวนไว้ ตั้งแต่ช่วงเดือนเมษายน - พฤษภาคม ๒๕๓๕ ไม่ถูกใส่ตรวน ประกอบกับนายทานากะ ฯ ระบายกับกงสุลแล้วว่า จะไม่คิดหลบหนี จะขอยู่จนคดีถึงที่สุด ขณะนี้เขาที่ถูกใส่ตรวนก็เกิดบาดแผล ทำให้นายทานากะ ฯ ได้รับความเจ็บปวด สถานเอกอัครราชทูตญี่ปุ่นจึงขอความอนุเคราะห์ปลดตรวนให้กับนายทานากะ ฯ ด้วย

หัวหน้าฝ่ายควบคุม เรือนจำกลางจังหวัดชลบุรี มีบันทึกลงวันที่ ๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐ รายงานผู้บัญชาการเรือนจำกลางจังหวัดชลบุรีว่า นายทานากะ ๑ ถูกจำตรวนขนาด ๑๐ มิลลิเมตร ยาว ๓๕ เซนติเมตร ตั้งแต่วันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๓๕ ตามหนังสือสถานีตำรวจภูธรตำบลพัทธยา ที่ ชบ ๐๖๑๘.๑ (๕)/๓๖๐๗ ลงวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๓๕ บาดแผลนั้นเกิดจากการเสียดสีของ วงแหวนตรวน เมื่อวันที่ ๒๐ ธันวาคม ๒๕๓๕ เป็นเพียงแผลถลอกเล็กน้อยเป็นอยู่ประมาณหนึ่งสัปดาห์ ก็หายเป็นปกติ และตั้งแต่นายทานากะ ๑ ถูกส่งตัวมารับการควบคุมได้ประพฤตินดี ไม่เคยกระทำความผิด ระเบียบวินัยแต่ประการใด

ผู้บัญชาการเรือนจำกลางจังหวัดชลบุรี มีหนังสือ ที่ มท ๐๕๒๑/๕๒๗ ลงวันที่ ๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐ ถึงสถานเอกอัครราชทูตญี่ปุ่น แจ้งว่า นายทานากะ ๑ เป็นผู้ต้องหาสำคัญและ ยังมีการอายัดตัวจึงต้องจำตรวนไว้ตามระเบียบ เพื่อความปลอดภัยในการควบคุมเช่นเดียวกับผู้ต้องขัง คนไทยและผู้ต้องขังคนชาติอื่นๆ ส่วนที่ว่า ขาที่ถูกใส่ตรวนเกิดบาดแผลทำให้นายทานากะ ๑ ได้รับความเจ็บปวดนั้น ที่จริงเป็นแผลถลอกเล็กน้อยที่ข้อเท้าที่เกิดจากเริ่มแรกการจำตรวน ขณะนี้บาดแผล หายเป็นปกติแล้ว เรือนจำต้องจำตรวนนายทานากะ ๑ ไว้ก่อน จนกว่าศาลพิพากษาถึงที่สุด จะพิจารณา อีกครั้ง อย่างไรก็ตาม เรือนจำก็อนุเคราะห์ใส่ตรวนให้มีขนาดเล็กที่สุดแล้ว

รองผู้กำกับการหัวหน้าสถานีตำรวจภูธรตำบลพัทธยา มีหนังสือ ที่ ชบ ๐๖๑๘.๑ (๕)/๖๒๕๘ ลงวันที่ ๓ มิถุนายน ๒๕๕๐ ถึงผู้บัญชาการเรือนจำกลางจังหวัดชลบุรี ขออายัดตัวนายโคดามา โชโก และนายทานากะ ๑ สัญชาติญี่ปุ่น ซึ่งต้องหาว่า ร่วมกันฉ้อโกงทรัพย์สินและปลอมแปลงธนบัตรรัฐบาล ต่างชาติ สถานีตำรวจภูธรตำบลพัทธยาฝากขังไว้ต่อศาลจังหวัดชลบุรี หากศาลจังหวัดชลบุรีปล่อยตัว ผู้ต้องหาเมื่อคดีเสร็จสิ้นแล้ว สถานีตำรวจภูธรตำบลพัทธยาขออายัดตัวไว้ เพื่อดำเนินการส่งให้เจ้าพนักงาน ตรวจคนเข้าเมืองดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไป

นายจักรกฤษณ์ ชานเวช หัวหน้าฝ่ายควบคุม บันทึกลงวันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๕๑ รายงาน ผู้อำนวยการส่วนควบคุม มีข้อความตอนหนึ่งว่า “... และได้สอบถาม น.ช. ทานากะ ๑ ว่า เจ็บหรือไม่ ปรากฏว่าไม่เจ็บ และขอใส่ตรวนตามคดีโดยไม่ต้องถอดออก ...”

นาง Uzaki Kiyomi มีหนังสือถึงประธานคณะกรรมการการยุติธรรมและสิทธิมนุษยชน เมื่อวันที่ ๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๒ อ้างว่า เป็นผู้ประสานงานคดีให้กับนายทานากะ ๑ อายุ ๕๐ ปี เป็นจำเลย ๑ ใน ๖ ในคดีฐานฉ้อโกงเพื่อนำออกใช้ซึ่งธนบัตรต่างประเทศปลอมและฉ้อโกงทรัพย์สิน

และขณะนี้ถูกคุมขังตีตรวนในเรือนจำกลางจังหวัดชลบุรี เป็นเวลามากกว่าสองปีนับตั้งแต่ถูกจับกุม และถูกฟ้องคดีต่อศาล และศาลยังมิได้พิพากษาคดีแต่อย่างใด การที่นายทานากะ ฯ ถูกคุมขังและถูกตีตรวนเสมือนว่าเป็นนักโทษทั้งๆ ที่ศาลยังมิได้พิพากษา จึงเป็นการกระทำที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๓

คณะกรรมการการยุติธรรมและสิทธิมนุษยชน สภาผู้แทนราษฎรเดินทางไปศึกษาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเรื่องร้องเรียนขอความเป็นธรรม กรณีผู้ต้องขังชาวญี่ปุ่นถูกตีโซ่ตรวนในระหว่างที่ถูกคุมขังที่เรือนจำกลางจังหวัดชลบุรี เมื่อวันที่ ๑๒ มีนาคม ๒๕๕๒ พบว่า ผู้ต้องหารายนี้มีประวัติการกระทำผิดในคดีต่างๆ หลายครั้ง สำหรับคดีนี้เป็นคดีที่เกี่ยวกับเศรษฐกิจและเกี่ยวข้องกับประเทศเพื่อนบ้านหลายประเทศ หากผู้ต้องหารายนี้หลบหนีไปได้จะมีผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ประกอบกับเรือนจำกลางจังหวัดชลบุรี เป็นเรือนจำต่างจังหวัด มีปัญหาในเรื่องความมั่นคงแข็งแรง ระบบการป้องกันภัย ระบบการป้องกันการหลบหนี ดังนั้น เพื่อป้องกันการหลบหนีจึงต้องตีโซ่ตรวนผู้ต้องหา แต่มิได้เลือกปฏิบัติในการตีตรวนเฉพาะผู้ต้องหารายนี้เท่านั้น ผู้ต้องขังรายอื่นๆ ไม่ว่าคดีจะเด็ดขาดแล้วหรือไม่ก็ตาม หากมีพฤติกรรมไม่น่าไว้วางใจ เรือนจำจำเป็นต้องตีตรวนแก่ผู้ต้องขังนั้นเช่นกัน อย่างไรก็ตาม คณะกรรมการ ฯ ได้ให้ความเห็นในเรื่องการตีโซ่ตรวนแก่ผู้ต้องขังว่า จะต้องคำนึงถึงสิทธิมนุษยชนด้วย

นายทานากะ ฯ ยื่นคำร้องลงวันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๕๒ ต่อศาลจังหวัดชลบุรีอ้างว่าไม่ได้รับความเป็นธรรมจากการถูกตีโซ่ตรวนในระหว่างที่ถูกคุมขังเป็นเวลา ๒ ปี ๕ เดือนแล้ว ทั้งๆ ที่ศาลยังมิได้พิพากษาถึงที่สุดว่า นายทานากะ ฯ มีความผิดตามฟ้อง การถูกกระทำดังกล่าวขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔ มาตรา ๖ มาตรา ๓๐ และมาตรา ๓๓ ขอให้ศาลจังหวัดชลบุรีส่งสำนวนให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยด้วย

นายนิกร สร้อยเพชร ผู้บัญชาการเรือนจำกลางจังหวัดชลบุรีชี้แจงต่อศาลจังหวัดชลบุรี เมื่อวันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๕๒ ว่า “... การตีตรวนผู้ต้องขังในปัจจุบันยังถือเป็นเรื่องสำคัญเพราะเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์มีน้อย สถานที่กักขังไม่มั่นคงแข็งแรงโดยจะตีตรวนเฉพาะผู้ต้องขังที่อยู่ในเกณฑ์ตามกฎระเบียบ ...” แต่ไม่ปรากฏว่า รัฐมนตรีได้มีคำสั่งตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พุทธศักราช ๒๔๗๕ มาตรา ๑๔ (๕) ว่า เป็นการจำเป็นจะต้องใช้ (หรือ) พันธนาการ เนื่องแต่สภาพของเรือนจำหรือสถานการณของท้องถิ่น

ศาลจังหวัดชลบุรีซึ่งได้สวนคดีนี้ เมื่อวันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๕๒ เห็นว่า ตามทางได้สวนได้ข้อเท็จจริงปรากฏชัดว่า มีการตีตรวจจำเลยที่ ๓ ซึ่งถูกคุมขังในเรือนจำกลางชลบุรีไว้ตลอดยี่สิบสี่ชั่วโมงจริงตามคำร้อง สำหรับกรณีตามคำโต้แย้งของจำเลยที่ ๓ ที่อ้างว่า บทบัญญัติของกฎหมาย กฎ ระเบียบ และข้อบังคับของกรมราชทัณฑ์ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ นั้น เป็นกรณีที่ต้องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย แต่มิได้เป็นกรณีที่บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่บังคับแก่คดีที่จำเลยต้องหาขัดต่อรัฐธรรมนูญ จึงไม่จำเป็นต้องรอการพิจารณาพิพากษาคดีไว้ชั่วคราว แต่สำหรับคำร้องของจำเลยที่ ๓ ลงวันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๕๒ เป็นกรณีที่สมควรได้รับการวินิจฉัยจากศาลรัฐธรรมนูญ จึงให้ศาลดำเนินการจัดส่งคำร้อง บันทึกคำเบิกความพร้อมสรรพเอกสารไปยังศาลรัฐธรรมนูญ โดยด่วนที่สุด

ศาลรัฐธรรมนูญให้โอกาสรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ในฐานะเป็นผู้รักษาการตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พุทธศักราช ๒๔๗๕ อธิบดีกรมราชทัณฑ์ในฐานะผู้ปฏิบัติการตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พุทธศักราช ๒๔๗๕ และนายทานากะ ๑ จำเลยที่ ๓ แสดงความเห็น

๑. กระทรวงมหาดไทย มีหนังสือลงวันที่ ๑๑ สิงหาคม ๒๕๕๒ แสดงความเห็นสรุปได้ว่า พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พุทธศักราช ๒๔๗๕ เรือนจำกลางจังหวัดชลบุรีมีอำนาจที่จะสั่งใช้เครื่องพันธนาการได้ หากเห็นว่า ผู้ต้องขังชายทานากะ ๑ เป็นบุคคลที่น่าจะพยายามหลบหนีการควบคุมโดยสภาพสถานที่ควบคุม จำนวนผู้ต้องขังที่แออัด และกำลังเจ้าหน้าที่ที่มีอยู่จำกัดไม่เป็นสัดส่วนกับจำนวนผู้ต้องขังที่พอเหมาะต่อการควบคุม ดูแล ปฏิบัติ ซึ่งเป็นเรื่องที่น่าเห็นใจ แต่อย่างไรก็ตาม ขณะนี้กรมราชทัณฑ์ได้ส่งย้ายมาควบคุมที่เรือนจำกลางคลองเปรม และเรือนจำกลางคลองเปรมก็มีได้ใช้เครื่องพันธนาการแก่ผู้ต้องขังรายนี้แล้ว

๒. กรมราชทัณฑ์มีหนังสือลงวันที่ ๕ สิงหาคม ๒๕๕๒ แสดงความเห็นสรุปได้ว่า โดยหลักการการใช้เครื่องพันธนาการแก่ผู้ต้องขัง และคนฝาก เป็นเรื่องต้องห้ามตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พุทธศักราช ๒๔๗๕ มาตรา ๑๔ การใช้เป็นข้อยกเว้นกรณีที่มีเหตุผลพิเศษประการหนึ่ง คือ เป็นบุคคลที่น่าจะพยายามหลบหนีการควบคุม การสั่งใช้เครื่องพันธนาการแก่ผู้ต้องขังและการเพิกถอนคำสั่งเป็นอำนาจของพัศดี การที่ทางเรือนจำกลางจังหวัดชลบุรีใช้เครื่องพันธนาการ (ตรวน) เป็นความเชื่อโดยสุจริตเพื่อป้องกันผู้ต้องขังชายทานากะ ๑ ก่อเหตุร้ายหลบหนีการควบคุม หากผู้ต้องขังที่ต่างประเทศต้องการตัวหลบหนีการควบคุมไปได้ เรือนจำจะถูกดำเนินจากสังคมว่า ไร้ประสิทธิภาพในการควบคุมเจ้าหน้าที่ผู้ควบคุมจะต้องถูกลงโทษมีความผิดทั้งทางวินัยและอาญา นอกจากนี้จะทำให้สังคมไม่ได้รับความปลอดภัย ต่างประเทศจะมองว่า ระบบงานราชทัณฑ์ไทยไร้ประสิทธิภาพและขาดความเชื่อถือ

ประเทศไทยจะต้องเสื่อมเสียชื่อเสียงเป็นที่ครหาว่า ไร้ประสิทธิภาพในการควบคุมและการบังคับใช้กฎหมาย อาจมีผลกระทบต่อความมั่นคงและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศได้ ทั้งนี้ เรือนํ้าจํ้าถือปฏิบัติต่อผู้ต้องขังทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศเสมอเหมือนอย่างเดียวกัน

๓. นายทานากะ ฯ จํ้าเลขที่ ๓ มีหนังสือลงวันที่ ๑๗ สิงหาคม ๒๕๕๒ แสดงความเห็นสรุปได้ว่า

๓.๑ ขณะนี้ได้ถูกย้ายที่คุมขังจากเรือนจํ้ากลางจังหวัดชลบุรีมาที่เรือนจํ้ากลางพิเศษคลองเปรม ตั้งแต่วันที่ ๕ กรกฎาคม ๒๕๕๒ โดยได้ถอดตรวนแล้ว แต่กลับถูกควบคุมให้อยู่แต่ในห้องขัง ไม่ได้ออกจากห้องขังเลย นอกจากเวลารับประทานอาหารเช้า - เย็น และเวลาที่มีผู้มาเยี่ยม หรือพบทนายเท่านั้น ลักษณะดังกล่าวทำให้สุขภาพทั้งร่างกายและจิตใจทรุดโทรม และอ้างว่า ตนเป็นมนุษย์มีศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ที่ควรได้รับการปฏิบัติจากองค์กรรัฐเยี่ยงมนุษย์

๓.๒ อ้างว่า เมื่อศาลยังไม่ได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดว่า ตนเป็นผู้กระทำความผิดตามฟ้อง ตามรัฐธรรมนูญต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่า ตนไม่ได้กระทำความผิด พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พุทธศักราช ๒๕๓๕ ใช้คำว่า ผู้ต้องขัง อันมีความหมายตามมาตรา ๔ (๒) ว่า หมายความว่ารวมถึงนักโทษเด็ดขาด คนต้องขังและคนฝาก เป็นเหตุให้บุคคลที่ได้รับการสันนิษฐานว่า ไม่ได้กระทำความผิด ถูกปฏิบัติเยี่ยงผู้กระทำความผิดเช่นนักโทษเด็ดขาด จึงเห็นว่า พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พุทธศักราช ๒๕๓๕ มาตรา ๔ (๒) มาตรา ๑๔ (๑) - (๕) และกฎกระทรวงมหาดไทยออกตามความในพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พุทธศักราช ๒๕๓๕ มาตรา ๕๘ ข้อ ๒๕ - ๒๘ ขัดต่อรัฐธรรมนูญ

ตรวจสอบกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับคดีนี้แล้ว ปรากฏว่า

รัฐธรรมนูญ บัญญัติว่า

“มาตรา ๒๘ บุคคลย่อมอ้างศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์หรือใช้สิทธิและเสรีภาพของตนได้เท่าที่ไม่ละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น ไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐธรรมนูญ หรือไม่ขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน

บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้ สามารถยกบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้เพื่อใช้สิทธิทางศาลหรือยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้คดีในศาลได้

มาตรา ๓๓ ในคดีอาญา ต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่า ผู้ต้องหาหรือจํ้าเลยไม่มีความผิด ก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิดจะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้”

พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พุทธศักราช ๒๕๑๕ ซึ่งเป็นกฎหมายที่ใช้บังคับก่อนประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ ได้ให้อำนาจใช้เครื่องพันธนาการแก่ผู้ต้องขังได้ เพราะ

“มาตรา ๔ ในพระราชบัญญัตินี้ เว้นแต่จะมีข้อความแสดงให้เห็นเป็นอย่างอื่น

ฯลฯ

(๒) “ผู้ต้องขัง” หมายความว่า ความรวมตลอดถึงนักโทษเด็ดขาด คนต้องขังและคนฝาก

(๓) “นักโทษเด็ดขาด” หมายความว่า บุคคลซึ่งถูกขังไว้ตามหมายจำคุกภายหลังคำพิพากษาถึงที่สุด และหมายความรวมถึงบุคคลซึ่งถูกขังไว้ตามคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมายให้ลงโทษด้วย

(๔) “คนต้องขัง” หมายความว่า บุคคลที่ถูกขังไว้ตามหมายขัง

(๕) “คนฝาก” หมายความว่า บุคคลที่ถูกฝากให้ควบคุมไว้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา หรือกฎหมายอื่นโดยไม่มีหมายอาญา

ฯลฯ

มาตรา ๑๔ ห้ามมิให้ใช้เครื่องพันธนาการแก่ผู้ต้องขัง เว้นแต่

(๑) เป็นบุคคลที่น่าจะทำอันตรายต่อชีวิตหรือร่างกายของตนเองหรือผู้อื่น

(๒) เป็นบุคคลวิกลจริต หรือจิตไม่สมประกอบอันอาจเป็นภัยอันตรายต่อผู้อื่น

(๓) เป็นบุคคลที่น่าจะพยายามหลบหนีการควบคุม

(๔) เมื่อถูกคุมตัวไปนอกเรือนจำ เจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่ควบคุมเห็นเป็นการสมควรที่จะต้อง
ใช้เครื่องพันธนาการ

(๕) เมื่อรัฐมนตรีสั่งว่า เป็นการจำเป็นจะต้องใช้เครื่องพันธนาการเนื่องแต่สภาพของเรือนจำหรือสภาพการณ์ของท้องถิ่น

ภายใต้บังคับอนุมาตรา (๔) และ (๕) แห่งมาตรานี้ ให้พัศดีเป็นเจ้าหน้าที่มีอำนาจที่จะสั่งให้ใช้เครื่องพันธนาการแก่ผู้ต้องขังและที่จะเพิกถอนคำสั่งนั้น

มาตรา ๕๘ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยมีหน้าที่รักษาการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจออกกฎกระทรวงเพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามบทแห่งพระราชบัญญัตินี้

กฎกระทรวงนั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้”

(พระราชบัญญัตินี้ให้ออกกฎกระทรวงได้เฉพาะมาตรา ๒๒ ทวิ วรรคสาม มาตรา ๒๔ มาตรา ๒๖ มาตรา ๓๒ (๖) (๘) มาตรา ๓๕ และมาตรา ๕๔ แต่ไม่มีบทบัญญัตินิยามว่า “เครื่องพันธนาการ” คืออะไร เครื่องพันธนาการที่จะใช้แก่ผู้ต้องขังนั้น มี ๔ ประเภท คือ (๑) ตรวน (๒) กุญแจมือ (๓) กุญแจเท้า และ (๔) โซ่ล่าม (กฎกระทรวงมหาดไทย ฉบับที่ ๑๑ (พ.ศ. ๒๕๕๑)

ออกตามความในพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พุทธศักราช ๒๔๗๕ ข้อ ๒๕ นอกจากนี้ มีรายละเอียดเกี่ยวกับตรวน กุญแจมือ กุญแจเท้า และโซ่ล่าม ตามข้อ ๒๖ และข้อ ๒๗)

โดยที่คำร้องนี้เป็นปัญหาข้อกฎหมาย และพยานหลักฐานที่ศาลได้รับเพียงพอที่จะพิจารณาวินิจฉัยได้แล้ว ไม่จำเป็นต้องแสวงหาพยานหลักฐานอื่นใดอีก

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

(๑) รัฐธรรมนูญ มาตรา ๔ มาตรา ๖ มาตรา ๒๘ มาตรา ๓๐ มาตรา ๓๑ มาตรา ๓๓ มาตรา ๒๖๔ และมาตรา ๓๓๕ (๑)

(๒) พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พุทธศักราช ๒๔๗๕ มาตรา ๔ มาตรา ๑๔ และมาตรา ๕๘

(๓) กฎกระทรวงมหาดไทย ฉบับที่ ๑๑ (พ.ศ. ๒๕๕๑) ออกตามความในพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พุทธศักราช ๒๔๗๕ ข้อ ๒๕ ข้อ ๒๖ และข้อ ๒๗

ปัญหาที่ต้องวินิจฉัย

(๑) ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจพิจารณาคำร้องนี้หรือไม่

(๒) พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พุทธศักราช ๒๔๗๕ มาตรา ๔ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่

คำวินิจฉัย

ปัญหาแรก โดยที่ศาลจังหวัดชลบุรีเห็นว่า คำร้องนี้แม้จะไม่เกี่ยวกับบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลจะนำมาใช้บังคับแก่คดีตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ หากแต่เห็นว่า การที่จำเลยที่ ๓ อ้างว่าบทบัญญัติของกฎหมาย กฎ ระเบียบ และข้อบังคับของกรมราชทัณฑ์ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔ มาตรา ๖ มาตรา ๓๐ และมาตรา ๓๓ เป็นกรณีที่ต้องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย และส่งสำนวนให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๘ วรรคสอง เพราะพิจารณาในเบื้องต้นแล้วเห็นว่า คดีนี้จำเลยที่ ๓ ได้ร้องต่อศาลจังหวัดชลบุรีถูกต้องตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๘ วรรคสอง และเป็นกรณีที่ต้องให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย

ประกอบกับศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยที่ ๓๔-๕๓/๒๕๕๓ หน้า ๗ - ๘ วินิจฉัยว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งเป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลจะต้องใช้บังคับในคดี (แพ่ง) แล้วจึงเห็นว่า “การขัง” ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พุทธศักราช ๒๔๗๕ เป็นบทบัญญัติที่ศาลจะต้องใช้บังคับในคดี (อาญา) ด้วย

ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยคำร้องนี้ได้

